

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DIŞ TİCARET ANABİLİMDALI**

AK PARTİ DÖNEMİ DIŞ TİCARETİNE GENEL BAKIŞ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Davut GÖZKAYA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

Nevşehir

Ocak 2016

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DIŞ TİCARET ANABİLİMDALI**

AK PARTİ DÖNEMİ DIŞ TİCARETİNE GENEL BAKIŞ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Davut GÖZKAYA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

Nevşehir

Ocak 2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

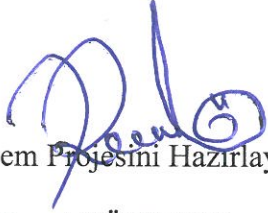
Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Dönem Projesini Hazırlayan

Davut GÖZKAYA

“Ak Parti Dönemi Dış Ticaretine Genel Bakış” adlı Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Dönem Projesini Hazırlayan

Davut GÖZKAYA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

Dış Ticaret Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Alper ASLAN

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK danışmanlığında Davut GÖZKAYA tarafından hazırlanan “Ak Parti Dönemi Dış Ticaretine Genel Bakış” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dış Ticaret Ana Bilim Dalı’nda Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak kabul edilmiştir.

13/01/2016

JÜRİ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

Üye : Doç. Dr. Serdar ÖZTÜRK

Üye : Doç. Dr. Alper ASLAN

İMZA

Ö. Öztürk
S. Öztürk
A. Aslan

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27.01.2016 tarih ve 2016.04.62 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

27.01/2016

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bitirme ödevimi hazırlamamda desteklerini benden esirgemeyen, arşiv taramalarını ve çevirileri hazırlamamda yardımcı olan Arkeolog İbrahim AYTAM' a teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında bana yol gösteren, gerekli tavsiye ve düzeltmeleri yapan, yardımlarını esirgemeyen Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK' a, Dış Ticaret Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Alper ASLAN' a ve İktisat Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Serdar ÖZTÜRK teşekkür etmeyi borç bilirim.

AK PARTİ DÖNEMİ DIŞ TİCARETİNE GENEL BAKIŞ
Davut GÖZKAYA
Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dış Ticaret Ana Bilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans/ Ocak 2016
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

ÖZET

Koalisyon dönemi ve ülkenin genel durumu itibariyle 2002 yılı öncesinde duraksayan Türk dış ticaret ilişkileri 2002 yılında tek başına iktidara gelen Ak Parti hükümeti ile tekrar güçlenmeye başlamıştır. Özellikle Ak Parti döneminde göreve getirilen dış işleri bakanları çok yönlülükleri ve çok dillilikleri ile Türk dış politikasına yön vermişlerdir.

Ak parti döneminin bir diğer özelliği ise komşularla iyi geçinme politikasıdır. Bu dönemde Türkiye'ye sınırı olan ülkelerle birçok ekonomik işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır. Bölgenin durumu da göz önüne alındığında Türkiye en istikrarlı ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Esnaf ve büyük sermaye canlanmış bunun sonucu olarak ta Türkiye'nin dış ticaretteki gücü giderek artmıştır.

Ak partinin komşular ile sıfır sorun politikası da bölgedeki dış ticaretin gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur. Mavi Marmara ile başlayan Türkiye İsrail arasındaki gerginlikte İsrail'in özür dilemesi üzerine yeniden şekillenmeye başlamıştır. Bu bağlamda da Türkiye'nin bölgede etkin güç unsuru olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Ayrıca Irak petrollerinden elde edilen gelirden Türk bankalarına yatırılmaktadır. Bu durum Türkiye ekonomisinin güçlü olduğunun dış devletlerce kabul edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Koalisyon, Ticaret, Çok Yönlülük, Mavi Marmara, Petrol

THE PERIOD OF AKPARTİ FOREIGN TRADE OVERVIEW

Davut GÖZKAYA

Nevşehir Hacıbektaş Veli University, Institute Of Social Science

Department Of Foreign Trade, Non-thesis Master's Degree, January 2016

Advisor: Assist. Prof. Dr. Özlem ÖZTÜRK ÇETENAK

ABSTRACT

Coalition period and before the general situation in the country as of 2002 stalled Turkish foreign trade relations with the Akparti government came to power alone began to strengthen again in 2002 . In particular, the minister of foreign affairs has been appointed during the Akparti versatility and gave direction to the multilingualism of the Turkish foreign policy.

Another feature of the Akparti period along well with neighbors policy. During this period, several economic cooperation agreements with countries bordering Turkey are signed. Given the situation in the regions of Turkey emerges as the most stable country. Merchants and big capital revitalized as a result of the power in Turkey's foreign trade has increased.

Zero problem policy with neighbors of the Akparti has also contributed significantly to the development of foreign trade in the region. Israel's apology over the Mavi Marmara, starting with the tension between Turkey and Israel began remodeling. In this context, it should not be overlooked that Turkey's active power factor in the region . In addition, revenues from Iraq's oil be deposited with the Turkish banks. This situation is accepted by foreign states that Turkey's economy strong.

Keywords: Coalition of Commerce, Versatility, Mavi Marmara, Oil

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	Xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM AK PARTİ DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1.1. AK Parti.....	2
1.2. Ak Parti Dönemi Dış İşleri Bakanları	6
1.2.1. Yaşar Yakış.....	6
1.2.2. Abdullah Gülöğlü.....	7
1.2.3. Ali Babacan.....	9
1.2.4. Ahmet Davutoğlü.....	10
1.2.5. Mevlüt Çavuşoğlü.....	12
1.2.6. Feridun Hadi Sinirlioğlü.....	14

İKİNCİ BÖLÜM İMF

2.1. İMF Hakkında.....	15
2.2. Türkiye İMF İlişkileri.....	16
2.3. İMF Türkiye Notları.....	17
2.4. Akparti Dönemi Türkiye İMF İlişkileri.....	18
2.5. 2008 Sonrası Türkiye İMF İlişkileri.....	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EKONOMİ

3.1. Akparti Dönemi Ekonomik Gelişmeleri.....	22
3.2 Akparti Dönemi Bölgesel İşbirliği Süreçleri.....	23
Tablolar.....	24
Sonuç.....	30
Kaynakça.....	31

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

\$	: ABD Doları
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
APS	: İleri Planlama Sistemleri (Advanced Planning and Scheduling)
DMD	: Demiryolu Taşımacılığı Derneği
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EDI	: Elektronik Veri Deđişimi (Electronic Data Interchange)
ERP	: Kurumsal Kaynak Planlama (Enterprise Resource Planning)
GIS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri (Geographical Information Systems)
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
LODER	: Lojistik Derneği
LPI	: Lojistik Performans Endeksi
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
RFID	: Radyo Frekanslı Tanımlama (Radio Frequency Identification)
RODER	: RO-RO Gemi İşletmecileri ve Kombine Taşımacılar Derneği
TEN-T	: Avrupa Birliği Ulaştırma Ağları
TMS	: Taşıma Yönetim Sistemleri (Transportation Management Systems)
TND	: Türkiye Nakliyeciler Derneği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

- UKAT : Uluslararası Karayolu ile Yük Taşımacıları ve Acente Sahipleri
Derneği
- UND : Uluslararası Nakliyeciler Derneği
- WMS : Depo Yönetim Sistemleri (Warehouse Management System)

GİRİŞ

Kuruluşundan kısa bir süre sonra, 2002 yılında ilk genel seçimlerine katılan AK Parti seçimlerden birinci çıkarak tek başına iktidar olmuştur. İktidara geldikten sonra, ekonomi, siyaset, dış politika ve diğer alanlarda “Yeni Türkiye” olarak adlandırılan bir dönemi de başlatmıştır. Bu dönemde başta ekonomi olmak üzere gerçekleştirdiği yapısal dönüşümler üç dönem boyunca art arda AK Parti’yi iktidara taşımıştır.

Aşağıda yer alan çalışmada Ak parti dönemi dış ticaretine yönelik yaşanan gelişmeleri ve bu gelişmelerin ülkeye etkilerini inceleyeceğiz. Çalışmanın ana teması Ak parti dönemi dış ticaretidir. Ak parti dönemi dış politikasına baktığımız zaman özellikle doğu ile yakın ilişkiler kurulmaya çalışıldığını görmekteyiz.

Ak parti döneminde Türkiyenin bölgesel güç haline gelmesinde ticarete bir başka boyut kazandırmıştır. Irak petrolünün Türkiye üzerinden sevk edilmesi ve Irak petrol gelirlerinin de Türkiye bankalarında tutulması Türkiye ye bölgede söz sahibi olmaya ortam hazırlamıştır. Türkiye’nin bölgede bu ölçüde yükselişi bazı dış güçleri rahatsız etmiştir. Özellikle son zamanlarda Rusya ile yaşanan uçak krizi bunun açık bir göstergesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AK PARTİ DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1.1. AK PARTİ

Devletlerin dış politikalarını etkileyen faktörler iç ve dış dinamikler olarak ayrılmaktadır. Özellikle AK Parti dönemi Türk dış politikası açısından bu hususa baktığımızda, dış dinamikler yönünden gözümüze çarpan en önemli hususlardan birisi 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleşen terörist saldırıdır. Saldırı ABD’nin uluslararası sistemde tam anlamıyla hegemonik güç olmasının meşru dayanağını oluşturmuş ve bununla birlikte Irak ve Afganistan’ı işgal etmiştir. Bu durumun Türk dış politikası üzerindeki etkileri yoğun bir şekilde gözlenmiştir.

Öte yandan Türk dış politikasını şekillendiren bir diğer dış dinamik, AB’ye entegrasyon sürecidir. AB’ye entegrasyon süreci yaklaşık yarım asırdır Türk dış politikasının en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. İç dinamiklere göz attığımızda ise, Kasım 2002 seçimlerini kazanan Ak Parti hükümeti ile birlikte tıpkı 11 Eylül’le birlikte uluslararası sistemde olduğu gibi Türkiye’de de müthiş bir dönüşümün yolu açılmış ve Türkiye’de tek parti hükümeti sistemine geçilen kapı böylece aralanmıştır. Kasım 2002 genel seçimlerinde %34.28, Temmuz 2007 genel seçimlerinde de %46.58 gibi ciddi oylara ulaşan Ak Parti, toplumun tabanında ciddi desteğe ulaşmıştır. Kendisini muhafazakar demokrat parti olarak tanımlayan Ak Parti’nin bu denli yüksek oylar almasında halkın ideolojik olarak hareket etmesi değil, ekonomik nedenler rol oynamıştır.

Öte yandan 2002 yılında AK Parti hükümetinin iktidara geldiği dönemle birlikte dış işlerinde etkisi artan Ahmet Davutoğlu'nun izlediği politikalar sonucu Türk dış politikasında çok yönlü, çok boyutlu bir ölçek büyümesi yolunun da kapısı aralanmıştır. Türkiye aynı anda, farklı bölgelerle, farklı alanlarla aktif bir şekilde ilgilenmeye başlamıştır ve bu durumun temeline de diplomasi ve işbirliği oturtulmuştur. Diplomasi ve işbirliğine dayalı proaktif dış politika izlenmesi, Ak Parti dönemi dış politika anlayışının özünü oluşturmaktadır.

1990'lı yıllardaki hükümetlerin çatışma eksenli politikalarından farklı olarak uzlaşma ve işbirliğini temel alan bir politikayı benimseyen AK Parti dış politikası büyük ölçüde Turgut Özal döneminin çok boyutlu dış politika arayışını anımsatmaktadır. Özal döneminde olduğu gibi, başta komşularıyla olmak üzere; tarihsel, bölgesel, ekonomik ve güvenlik açılarından önemli bağlara sahip olduğu bütün ülkelerle ilişkilerini geliştirmeyi amaçlayan bir politika izleyen AK Parti hükümeti, Türkiye'nin ekonomik ve siyasi açıdan yaşadığı sorunların uzlaşma eksenli bir dış politika izleyerek dünyaya açılmak suretiyle aşılabileceğini düşünen politikalar izlemektedir.

Özellikle Ahmet Davutoğlu gibi akademisyen kökenli birisinin dış işleri yönetmesi daha akılcı politikalar izlenmesinin de zeminini oluşturmuştur. Davutoğlu dış politikada ölçek büyütme anlayışını ortaya atmış ve bu bağlamda stratejiler oluşturmuştur. Ölçek büyütme anlayışından kasıt, dış politikayı belli bir eksene hapsedmeden, aynı anda farklı alanlara yönelik çok boyutlu aktif şekilde politikalar üretmektir. Davutoğlu, dış politikada ölçek büyütme anlayışının 3 temel noktasını; Türkiye'nin merkez ülke olması, ritmik diplomasi anlayışı ve komşularla sıfır sorun olarak belirlemiştir.

Ancak amaçladığı çok boyutlu dış politika çerçevesinde dünya siyasal sisteminin şekillenmesi konusunda farklı anlayışlara sahip olmalarına rağmen ABD ile de ilişkilerini iyi düzeyde tutmaya çalışan AK Parti hükümeti, çok boyutlu dış politika çerçevesinde komşularıyla ilişkilerini geliştirmeye çalışmış; Rusya, Çin ve Japonya gibi askeri ve ekonomik açıdan dünyada önemli bir konuma sahip olan ülkelerle başta ekonomi olmak üzere her alanda daha sıkı bir ortaklık kurma arayışında olmuş

ve dış ticaretin daha iyi bir düzeye çıkarılması için, o zamana kadar önem verilmeyen Afrika, Latin Amerika gibi bölgelere ziyaretler gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin dış politikada aktif adımlar atmasında en büyük rol kuşkusuz Ahmet Davutoğlu'na aittir.

Dış dinamiklerden en önemlileri AB'ye uyum süreci, ilk aşamada önem kazanmaktadır. AB ile ilişkilerimizi tarihsel süreç içerisinde değerlendirdiğimizde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi olarak benimsediği Batıcılık anlayışı, Türkiye'nin AB'ye yönelmesinin altında yatan temel dinamiği oluşturmaktadır. Bu anlayış kendisini Ak Parti döneminde de göstermiş ve Türkiye'nin AB'ye girme yolunda bazen sekteye uğramalar olsa da önemli adımlar Ak Parti döneminde atılmıştır.

Bir diğer önemli dış dinamik ise 11 Eylül sonrası güvenlik anlayışını ve bu çerçevede hegemonik rolünü değiştiren ABD ile ilişkilerdir. ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgal ederek başlattığı süreçle birlikte Türkiye, Kuzey Irak'taki Kürt oluşumu ve PKK'nın oradaki varlığı nedenlerinden ötürü ABD ile karşı karşıya gelmiştir. Mart tezkeresinin kabul edilmeyişinin ana nedenini de bu durum oluşturmaktadır. Mart tezkeresinin kabul edilmeyişinde muhalefet ve kamuoyunun etkisini belirtmek, iç politikanın dış politikayı şekillendirdiğine en güzel örneklerden birini oluşturmaktadır. Mart tezkeresinin hükümet tarafından reddedilmesinde, muhalefet ve kamuoyunun tezkerenin reddedilmesine yönelik güçlü tepkileri önemli rol oynamıştır.

Dış politikayı etkileyen iç dinamiklere baktığımızda ise, dış politikada önem sırası açısından ilk sırayı alan AB'ye entegrasyon süreci, Türkiye'nin iç dinamiklerinin belli bir ortak noktada buluştukları sürecinde kapısını aralamıştır. AB'ye uyum konusunda Ak Parti iç aktörlerden önemli destek görmektedir. Muhalefet partileri, TÜSİAD, TOBB gibi dernekler, Türk-İş ve Hak-İş gibi sendikalardan ve medyanın geniş bir kesiminden ciddi destekler almaktadır. Muhalefetin AB'ye uyum sürecinde Ak Parti dış politikasına Kıbrıs sorununun çözümü konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Öte yandan Türkiye'nin kimliği üzerine yapılan tartışmalarda dış politikanın şekillenmesinde önemli etkiler oluşturmaktadır. Türkiye'nin nüfusunun tamamına yakınının Müslüman olması ve bununla birlikte modernite ve İslam'ı

bağdaştırmayı başarmış bir ülke olması dış politikasının hangi yönde olacağı konusunda tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ak Parti dönemi ile birlikte dışarıdan lanse edilen ‘İlımlı İslam Devleti’ benzetmesi Ak Parti’nin içerde İslam faktörünü öne çıkararak dış politikada buna yönelik adımlar atmasının yansımalarındandır. Günümüzde Türkiye’nin dış politikasında Batı ekseninden kayıp İslamcı eksene doğru yönelmesi ve bununla birlikte ciddi eksen tartışmalarını beraberinde getirmesinin altında İslamcı söyleme dayalı dış politika anlayışı yatmaktadır.

Sonuçta, T. Erdoğan, A. Gül ve A. Davutoğlu gibi AK Parti kökenli liderler iç politikada olduğu gibi dış politikada da belirleyiciliğe sahip olup, dış politikada ölçek büyütülmesi anlayışı doğrultusunda tek bir eksene bağlı kalmadan, farklı kulvarlarda ve farklı alanlarda aktif dış politika izlenmesi yolunda fikir birliğini oluşturmaktadır. Ahmet Davutoğlu ile gelişen süreç, ise Türk dış politikanın dinamik bir karakter kazanmasını sağlamıştır. Öte yandan Ak Parti ile başlayan süreç, dış politikada liderlerin etkisini biraz daha fazla hissettiren bir dönemde yolunu açmıştır.¹

1.2. AK PARTİ DÖNEMİ DIŞ İŞLERİ BAKANLARI VE KISA BİYOGRAFİLERİ

1.2.1 YAŞAR YAKIŞ (19.11.2002 – 14.03.2003)

1938 yılında Akçakoca’da doğan Yaşar Yakış, 1962 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olmuş ve aynı yıl Dışişleri Bakanlığındaki görevine başlamıştır.

İlk yurtdışı görevinde Anvers Başkonsolosluğu Muavin Konsolosluğuna atanan Yakış, Lagos, Roma ve Şam Büyükelçiliklerimiz ile Brüksel’deki NATO Daimi Temsilciliğimizde de çeşitli görevler üstlenmiştir.

Yakış, 1985 yılında, Türkiye Cumhurbaşkanı, İslam Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komite Başkanlığı görevinde sekreteryaya hizmeti sunmak üzere kurulan İSEDAK Koordinasyon Kurulu’nu kurarak başkanlığını da üstlenmiştir.

1988 yılında T.C. Riyad Büyükelçiliği görevine atanan Yakış, daha sonra sırasıyla T.C. Kahire Büyükelçiliği ve Birleşmiş Milletler Viyana Ofisi ve Viyana’daki Uluslararası Kuruluşlar Nezdinde T.C. Daimi Temsilcisi görevlerinde bulunmuştur.

¹ <http://akademikperspektif.com/>

1992-1995 yıllarında Büyükelçi Yakış, Ekonomik İşlerden Sorumlu Müsteşar Yardımcılığı görevini ifa etmiştir.

Büyükelçi Yakış, 2001 yılında Dışişleri Bakanlığı'ndan emekli olmuş ve Adalet ve Kalkınma Partisi kurucu üyesi olarak siyasete atılmıştır. Halen anılan partinin Merkez Karar Yürütme Kurulu üyesi olan Yakış, 3 Kasım 2002'de düzenlenen genel seçimlerde Düzce'den Milletvekili seçilmiş, 18 Kasım 2002 tarihinde de T.C. Dışişleri Bakanı olarak atanmıştır.

Fransızca, İngilizce ve Arapça bilen Yakış' ın Ortadoğu'ya ilişkin, çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri vardır ve Dışişleri Bakanlığı tarafından Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanan "Türkiye, Suriye ve Irak Arasında Su Sorunları" adlı bir kitabı da kaleme almıştır.²

Yakış, Türk-Suudi ilişkilerinin gelişmesine katkısı nedeniyle, Suudi Hükümeti tarafından Kral Abdülaziz Nişanı(birinci derece) ile taltif edilmiştir. Dışişleri Bakanı Yakış, evli ve bir çocuk babasıdır.³

1.2.2. ABDULLAH GÜL (14.03.2003 - 28.08.2007)

1950 Kayseri'de doğdu.

1971 İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu.

1983 İstanbul Üniversitesi'nden Doktora aldı. Exeter ve Londra'da lisan ve Doktora programlarına katıldı.

1980 – 1983 Sakarya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nün kuruluşunda çalıştı ve İktisat dersleri verdi.

1983 – 1991 Cidde İslam Kalkınma Bankası'nda (IDB) iktisat uzmanı olarak görev yaptı.

1991 Uluslararası İktisat dalında Doçent oldu.

1991 Refah Partisi'nin Kayseri Milletvekili olarak Parlamento'ya girdi. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliği yaptı.

1993 Refah Partisi'nin Dışişlerinden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı görevine seçildi.

---

² <http://www.yasaryakis.com.tr/>

³ <http://www.akparti.org.tr/>

1995 İkinci kez Refah Partisi Kayseri Milletvekili olarak seçildi. Dışişleri Komisyonu üyeliği görevini yürütmeye devam etti.

1996 – 1997 54. Hükümette, Devlet Bakanlığı ve Hükümet Sözcülüğü görevlerinde bulundu.

1999 Fazilet Partisi'nden Milletvekili seçilmesi ile üçüncü dönemi olarak Parlamento'ya girdi.

1992 – 2001 Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Üyesi oldu ve Konsey'in Kültür, Tüzük, Siyasi ve Ekonomik Kalkınma Komitelerinde çalıştı.

2001 Avrupa Konseyi'ndeki çalışmalarından dolayı kendisine "Pro merito" madalyası ve Konsey'in sürekli "Onursal Üyesi" unvanı verildi.⁴

Ağustos 2001 Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)'nin Kurucular Kurulu üyesi olarak partinin kuruluşunda aktif rol aldı.

Adalet ve Kalkınma Partisi Siyasi ve Hukuki İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve NATO Parlamenterler Meclisi üyesi görevlerini üstlendi.

16 Kasım 2002 Başbakan olarak göreve atandı.

18 Kasım 2002 Türkiye Cumhuriyeti'nin 58. Hükümeti'ni kurdu.

14 Mart 2003 Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak atandı. Evli, üç çocuklu

28 Ağustos 2007 TBMM tarafından Türkiye'nin 11.Cumhurbaşkanı olarak seçildi ve göreve başladı.⁵

1.2.3. ALİ BABACAN (29.08.2007 – 02.05.2009)

1967 yılında Ankara'da doğdu. 1985'te Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi'ni birincilikle bitirdi.

---

⁴ Financial Times

⁵ <http://www.abdullahgul.gen.tr/>

1989 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden üniversite birincisi olarak mezun oldu.

1990 yılında Fulbright bursunu kazanarak, Amerika Birleşik Devletleri Northwestern Üniversitesi Kellogg School' da İşletme dalında Yüksek Lisans (MBA) yaptı.

Yüksek lisans çalışmalarında, Pazarlama, Organizasyon ve Uluslararası İş İdaresi dallarında uzmanlaştı.

1992 - 1994 yılları arasında, ABD'de finans sektörünün üst düzey yöneticilerine danışmanlık yapan özel bir şirkette çalıştı.

1994 - 2002 yılları arasında Ankara'da özel sektörde iş hayatını sürdürdü.

2001 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Kurucu Üyesi olarak siyasete adım attı ve Parti'nin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi.

3 Kasım 2002 Genel seçimlerinde 22. Dönem Milletvekili oldu. 58'inci ve 59'uncu T.C. Hükümetlerinde Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı görevini yürüttü.

3 Haziran 2005 tarihinde Devlet Bakanlığı görevinin yanı sıra Avrupa Birliği ile müzakereleri yürütmek üzere Baş müzakereci olarak atandı.

22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde 23. Dönem Ankara Milletvekili olarak yeniden seçildi.

29 Ağustos 2007 tarihinde 60. T.C. Hükümeti'nin Dışişleri Bakanı olarak atandı.

Evli ve iki çocuk babasıdır.⁶

1.2.4. AHMET DAVUTOĞLU (02.05.2009 – 28.08.2014)

Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu 26 Şubat 1959'da Konya'da doğdu.

Ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde tamamladı.

---

⁶ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Babacan

1983–84 eğitim öğretim yılında Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Ekonomi bölümlerinden mezun oldu.

Boğaziçi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde yüksek lisans, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde de doktorasını yaptı.

1990 yılında, Malezya International Islamic University'de yardımcı doçent unvanı ile çalışmaya başladı. Üniversitenin Siyaset Bilimi bölümünü kurdu ve 1993 yılına kadar bu bölümün başkanlığını yürüttü.

1993 yılında Doçentlik unvanını aldı.

1995–1999 yılları arasında Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

1998–2002 yıllarında, Silahlı Kuvvetler Akademisi ve Harp Akademilerinde misafir öğretim üyesi olarak ders verdi.

3 Kasım 2002 yılında yapılan genel seçimlerin ardından 58. Cumhuriyet Hükümeti döneminde, Başbakan Baş müşavirliği ve Büyükelçilik görevine atanan Davutoğlu, 59. ve 60. Cumhuriyet Hükümetleri döneminde de bu görevlerini sürdürdü.

1999–2004 yılları arasında Profesör unvanı ile Beykent Üniversitesinde, üniversite yönetim kurulu üyeliği, senato üyeliği ve uluslararası İlişkiler bölümü başkanlığının yanı sıra, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde de misafir öğretim üyeliği yaptı. Dış politika konusunda Türkçe ve İngilizce kaleme aldığı çok sayıda eseri bulunmaktadır. Ayrıca eserleri Japonca, Portekizce, Rusça, Arapça, Farsça ve Arnavutça başta olmak üzere çeşitli dillere tercüme edildi.⁷

1 Mayıs 2009 tarihinde 60ncı T.C. Hükümeti'nin Dışişleri Bakanı olarak atandı.

Evlü ve dört çocuk babası olan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu İngilizce, Almanca ve Arapça bilmektedir.⁸

---

⁷ İngiliz The Guardian Gazetesi

⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Davutoglu

1.2.5.MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (29.08.2014 – 30.08.2015)

Mevlüt Çavuşoğlu, 5 Şubat 1968 Alanya doğumludur.

1988 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Uluslararası İlişkiler lisans derecesi alan Çavuşoğlu, 1991 yılında New York Long Island Üniversitesi'nde Ekonomi alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. 1993'te Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde "Avrupa Birliği Uzmanlığı Programı"nı tamamlamıştır.

1993 yılında Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde özel öğrenci olarak doktora programına başlamış, Jean Monnet bursuyla 1993-1995 yılları arasında London School of Economics'de (LSE) doktora çalışmasına devam etmiştir.

AK Parti Kurucu Üyesidir. 22., 23. ve 24. Dönem Antalya Milletvekilliği yapmıştır. Ocak-Aralık 2013 döneminde AK Parti Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürütmüştür. Eylül 2012'den bu yana AK Parti Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Üyesidir. TBMM Türkiye-ABD ve Türkiye-Japonya Parlamentolar arası Dostluk Grubu Başkanlığı yapmıştır.

2003-2014 yılları arasında Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde (AKPM), Başkan Yardımcılığı, Türk Delegasyonu Başkanlığı, Göç, Mülteciler ve Nüfus Komitesi Başkanlığı, Göç Alt Komitesi Başkanlığı, Turizm Kalkınma Alt Komitesi Başkanlığı, Denetim Komitesi, Ekonomik İşler ve Kalkınma Komitesi, Hukuk İşleri ve İnsan Hakları Komitesi, Siyasi İşler ve Demokrasi Komitesi üyelikleri gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur. Aynı zamanda, Avrupa Demokratik Grup Başkan Yardımcılığı ve Sözcülüğü görevlerini de üstlenmiştir.

2010-2012 yılları arasında AKPM Başkanlığı'na seçilmiş, bu görevi üstlenen ilk Türk Parlamenter olmuştur. 7 Nisan 2014 tarihinde AKPM Onursal Başkanı unvanı verilmiştir.

27 Ocak 2012 ve 31 Ocak 2014 tarihleri arasında Venedik Komisyonu'nda AKPM'yi temsil etmiştir.

AKPM'deki görevlerinin yanı sıra, 2007-2010 yılları arasında Avrupa Güvenlik ve Savunma Asamblesi (Batı Avrupa Birliği Asamblesi) Türk Delegasyonu Başkanlığı görevini yürütmüştür.

26 Aralık 2013 ve 29 Ağustos 2014 tarihleri arasında Avrupa Birliği Bakanı ve Baş müzakereci olarak görev yapmıştır.

29 Ağustos 2014-30 Ağustos 2015 tarihleri arasında 62. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Dışişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.

24 Kasım 2015 tarihinde 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Dışişleri Bakanı olarak yeniden atanmıştır.

Mevlüt Çavuşoğlu, İngilizce, Almanca, Japonca bilmektedir. Evli ve 1 çocuk babasıdır.⁹

1.2.6.FERİDUN HADİ SİNİRLİOĞLU (30.08.2015 – 24.11.2015)

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Lisans

İstanbul Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde Yüksek Lisans ve Doktora

31.05.1982-31.10.1982 Üçüncü Katip, Personel Dairesi Başkanlığı, Çok Taraflı Kültür İşleri Dairesi, Dışişleri Bakanlığı

01.03.1983-22.10.1985 Üçüncü Katip/İkinci Katip, Çok Taraflı Kültür İşleri Dairesi, Dışişleri Bakanlığı

22.10.1985-31.08.1988 İkinci Katip/Başkatip, T.C. Lahey Büyükelçiliği

31.08.1988-17.09.1990 Başkatip, T.C. Beyrut Büyükelçiliği

17.09.1990-30.07.1991 Başkatip, İkili Siyasi İşler Müsteşar Yardımcısı Özel Danışmanı, Dışişleri Bakanlığı

30.07.1991-31.08.1992 Başkatip, Müsteşar Özel Müşaviri, Başbakan Özel Danışmanı

31.08.1992-02.09.1996 Siyasi Müsteşar, Birleşmiş Milletler nezdinde T.C. Daimi Temsilciliği, New York

02.09.1996-15.09.2000 Cumhurbaşkanlığı Dışişleri Başdanışmanı

---

⁹ <http://www.mevlutcavusoglu.net/>

15.09.2000-01.07.2002 Elçi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dan sorumlu Genel Müdür

Yardımcısı, Dışışleri Bakanlığı

01.07.2002-15.01.2007 Büyükelçi, T.C. Tel Aviv Büyükelçiliği

24.01.2007-21.08.2009 İkili Siyasi İşler Müsteşar Yardımcısı, Dışışleri Bakanlığı

21.08.2009 Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı 28.08.2015 Dışışleri Bakanı ¹⁰

---

¹⁰ <http://www.mfa.gov.tr/>

İKİNCİ BÖLÜM

İMF

2.1. İMF HAKKINDA

Bugün 188 üye ülkesi bulunan IMF, Temmuz 1944'te, ABD'nin New Hampshire Eyaleti'nde bir Birleşmiş Milletler toplantısında, 1930'ların büyük bunalımının tekrarını önleyecek bir ekonomik işbirliği amacıyla kuruldu.

IMF resmi olarak ilk kez 1945 Aralık ayında 29 üye tarafından anlaşma maddelerinin imzalanmasıyla ortaya çıktı ve 1 Mart 1947'de fiilen faaliyete geçti. Aynı yıl Fransa, IMF'den ilk borç alan ülke oldu. Bretton Woods Konferansına katılan Türkiye ise, IMF'ye kurucu üye olarak katılmadı.

IMF'ye üye ülkeden gelen borç talebi üzerine, çoğu zaman bir düzenleme ve anlaşma çerçevesinde kredi verilmektedir. Bu anlaşmalarda ülkenin ödemeler dengesindeki sorunları çözmek için uygulamayı kabul ettiği belirli politikalar ve tedbirler yer almaktadır.

1990'lı yıllarda yaşanan ekonomik krizler sonrasında, IMF finansal sistemde istikrarın sağlanması ve yatırımcılarda güvenin oluşturulması için daha aktif rol almaya başladı. IMF; istikrarlı bir büyümenin sağlanması amacıyla şeffaflık makroekonomik politikaların oluşturulması, tüm ülkeler tarafından daha sağlam politika yapımı için gerekli standartlar ve kodların oluşturulması, finansal sistemdeki risklerin yönetilmesinin sağlanması gibi konulara yöneldi.

IMF ve Dünya Bankasının sürekli Avrupalı ve Amerikalı başkanlar tarafından yönetiliyor olması, bu kuruluşların uluslararası olma niteliklerini kayb ettikleri yönünde eleştirilere neden olmaktadır.

IMF'nin gelişmiş ülkelerin etkisinden sıyrılıp az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanında yer alması beklenmektedir. Bu IMF'nin bağımsız bir kuruluş olmasına bağlıdır.

IMF kaynaklarının artırılmasına yönelik 2012 yılı başından itibaren sürdürülen çalışmalar kapsamında çeşitli ülkeler tarafından 461 milyar dolar tutarında kaynak

taahhüt edildi. Türkiye de bu çabaya katkıda bulunmak üzere G-20 Los Cabos Liderler Zirvesi'nde 5 milyar dolar tutarında taahhütte bulundu.

2.2. TÜRKİYE İMF İLİŞKİLERİ

Türkiye, IMF ile bir dönemi kapattı. Hazine, 14 Mayıs'ta Türkiye'nin IMF'ye olan borcunun son taksidini ödedi. 422,1 milyon dolar tutarındaki bu ödeme ile, Türkiye'nin IMF'ye borcu sıfırlandı. Son 10 yılda IMF'ye toplam 23,5 milyar dolar ödeyerek borcunu bitiren Türkiye; bundan böyle IMF'de borç veren ülke olarak yer alacak.

2.3. İMF TÜRKİYE NOTLARI

- ❖ IMF 188 üye ülkenin oluşturduğu uluslararası bir kuruluştur.
- ❖ Türkiye, IMF'ye 66 yıldır üye.
- ❖ IMF ile 1947'de İsmet İnönü döneminde tanıştı.
- ❖ IMF ile ilk stand by düzenlemesi 1 Ocak 1961'de yapıldı. Son anlaşma 2005'te Ak Parti iktidarı döneminde imzalandı.
- ❖ AK Parti, 2008 yılında ise IMF ile stand-by anlaşması yapmama kararı aldı.
- ❖ Türkiye ile IMF arasında toplamda 19 stand-by anlaşması imzalandı.
- ❖ Türkiye'nin IMF ile stand-by yolculuğuna 8 Cumhurbaşkanı ve 37 hükümet eşlik etti.
- ❖ 14 Mayıs 2013'te Hazine 19. Stand-by çerçevesinde IMF'ye yaklaşık 422,1 milyon ABD doları ana para ödemesi yapacak. Böylece Türkiye, 52 yıldan beri borçlu olduğu IMF'ye borcunu sıfırlayacak.
- ❖ Türkiye'nin 2002'den beri IMF'ye ödediği 23,5 milyar dolar, 109 ülkenin GSYH'sinden daha fazla.
- ❖ 2014-2016 döneminde IMF İcra Direktörlüğü pozisyonunu Türkiye üstlenecek.

2.4. AK PARTİ DÖNEMİ TÜRKİYE - İMF İLİŞKİLERİ

Bugüne kadar 49.8 milyar dolarlık anlaşma imzalayan, diğer kalemle 50 milyarı aşan kaynak kullanan Türkiye, Uruguay ve Filipinler ile birlikte en çok anlaşma imzalayan 3 ülkeden biri. Türkiye'nin, IMF ile 52 yıl içinde gerçekleştirdiği stand-by

anlaşmaları genelde, bitmesi gereken zamandan önce başarılmadan sona erdi. İlk Stand-by anlaşması 1 Ocak 1961 (Anlaşma süresi 1 yıl) Türkiye AB ilişkileri de IMF ile IMF ile stand-by düzenlemelerinin başladığı döneme rastlıyor. 1961-1970 yılları arası her yıl IMF ile bir stand-by anlaşması yapıldı. Anlaşmalar genellikle bir yıl dolmadan sona erdi.

Birinci ve ikinci petrol krizi nedeniyle, 1975 yılında 1.8 milyar dolar civarında olan dış ticaret açığı, 1977 yılında 3.4 milyar dolara çıkmış, dolayısıyla Türkiye'nin borç görünümü zayıflamış ve ülkeye kredi kapıları kapanmıştır. 1970'ten, 1978'e kadar IMF'ye sekiz yıllık bir ara verilmiş ve bu süre içinde stand-by anlaşması yapılmamıştır. Ancak 1978 yılından 1980 yılına kadar IMF ile yeniden birer yıllık stand-by anlaşmaları imzalanmıştır. 1979 yılı sonu itibariye ithal ikameci modelin artık işlememeye başlaması ve yaşanan siyasi istikrarsızlık neticesinde ekonomide serbestleşme fikri benimsendi. Buna yönelik olarak 1980 yılında "24 Ocak Kararları" olarak bilinen ekonomide değişim süreci başladı. Türkiye, 18 Haziran 1980 tarihinde ilk kez, IMF ile en uzun stand-by anlaşmasını gerçekleştirdi ve bu anlaşma 17 Haziran 1983'te sona erdi. 1983 yılında yeni bir stand-by düzenlemesine giden Türkiye'nin anlaşması bir yıl sürdü.

1980 yılına gelene kadarki kullanımlar son derecede düşüktür. Türkiye'nin o tarihlere kadar başlıca ihraç ürünleri fındık, kuru üzüm, incir gibi tarımsal ürünler ve az sayıda sanayi ürünüdür. Hava koşulları kötü gidip de mahsul düşük olunca ihracat düşmekte, Türkiye ödemeler dengesi sıkıntısına girip ithalat yapamaz konuma gelince IMF'nin kapısını çalmaktadır. 1980 yılındaki nispeten büyük destek 24 Ocak kararları ve ekonominin 70 cent'e muhtaç halden kurtarılması amacına dönüktür. 1994 yılındaki destek tümüyle o yıl yaşanan ve büyük ölçüde kendi hatalarımızdan kaynaklanan krizden kurtulmak için alınmıştır. 1999 sonunda başlayan ve 2008 yılında sonuçlanan kredilerin kullanımı ise 2001 krizine giden gelişmeler, 2001 krizi ve sonrası için kullanılmıştır.

2001 Şubat krizinde IMF ile uzun görüşme ve pazarlıklar yapıldı. IMF'den 19 milyar dolar kredi alındı. Türkiye'nin 2002 yılında IMF'ye 16 milyar 246 milyon SDR borç stoku bulunuyordu. Söz konusu borç stoku, 2005 yılında 10 milyar 247 milyon SDR'ye, 2008 yılında 5 milyar 534 milyon SDR'ye, 2010 yılında 3 milyar 654 milyon SDR'ye, 2011 yılında da 1 milyar 874 milyon SDR'ye kadar geriledi. Geçen

yıl 19'uncu stand-by'dan kalan borç stoku 562 milyon 109 bin 622 bin SDR'ye inmişti.

2.5. 2008 SONRARI TÜRKİYE – İMF İLİŞKİLERİ

IMF Türkiye Yerleşik Temsilciliği program ilişkisinin sona erdiği 2008 yılından itibaren, IMF ile üyelik ilişkileri doğrultusunda faaliyetlerine devam etmektedir. Türkiye'de küresel ekonomik krizin etkilerinin ciddi şekilde hissedildiği 2009 ve 2010 yıllarında ödemeler dengesinde sorun yaşanmaması ve en kritik dönemin IMF'siz atlatılması bu noktadan sonra IMF ile yola devam edilmemesinin herhangi bir sorun teşkil etmeyeceği beklentilerini güçlendirmiştir.

Türkiye ekonomide istikrarın sağlanması ve sürekli hale getirilmesi için uyguladığı politika ve önlemler sayesinde IMF'ye bağımlılıktan kurtulmuştur. Merkez Bankasının bağımsızlığı, gerçekleştirilen bütçe disiplini ve popülizmden uzak karar alma mekanizması sayesinde Türkiye, IMF'siz dönemde de mali disiplinini sağlayacak duruşa sahip olmuştur.

Türkiye'nin stand-by'sız dönemde, kredi derecelendirme kuruluşlarının tarafı ve önyargılı notlandırmalarına rağmen bu kuruluşlardan aldığı notlarda önemli artışlar yaşanmıştır. Bu dönemde önde gelen kredi derecelendirme kuruluşlarından Fitch 2012 yılında, Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılabilir seviyeye yükseltmiştir.

AK Parti hükümetinin stand-by anlaşmalarını uyguladığı dönemde uluslararası yabancı sermaye miktarı artmış ve yatırımcılar için güven verici bir ortam oluşmuştur.

Türkiye, IMF'ye olan borcun bitmesinden sonra yeni bir stand-by anlaşması olmasa bile tüm üye ülkelerin tabi olduğu IV. madde "Konsültasyon Çalışmaları" her yıl yapılacaktır.

Türkiye ekonomide istikrarın sağlanması ve sürekli hale gelmesi için son 10 yıllık dönemde uyguladığı politikalar ve aldığı önlemler sayesinde IMF'ye bağımlılıktan kurtulmuştur.

2008 yılı sonrasında, IMF'siz geçirilen bu süre zarfında Türkiye hem kendi ekonomisinde başarılı bir performans sergilemiş hem de bölgesel ve küresel piyasalarda önemli bir aktör haline gelmiştir.¹¹

---

¹¹ <http://kdk.gov.tr/sayilarla/turkiyenin-imfye-olan-borcu>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİ

3.1. AK PARTİ DÖNEMİ EKONOMİK GELİŞMELERİ

- ❖ Türkiye bugün Avrupa'nın 6., dünyanın 16. büyük ekonomisine sahip.
- ❖ 2001'de 31 milyar dolar olan ihracat rakamları, 2012'de 5 katına çıkarak 152,5 milyar dolara ulaştı.
- ❖ 2004'te çıkan yasayla Türk Lirasından 6 sıfır atıldı. 1 Ocak 2005'te tedavüle çıkan banknotlarla Türk Lirasına itibarı geri kazandırıldı.
- ❖ 2001'de %54,4 olan enflasyon, 2013 Nisan ayı itibarıyla %6,1'e düştü.
- ❖ Kişi başına düşen milli gelir 2001'den bu yana 3 kat artarak 10.500 dolara yükseldi.
- ❖ Küresel ekonomik kriz, tüm dünyada etkilerini sürdürürken; Türk ekonomisi 2010 yılında %9,2; 2011'de ise %8,5 oranında büyüme gösterdi.
- ❖ Küresel krizde New York, Londra, Almanya ve Japon borsaları üçte bire varan oranlarda daralırken; Borsa İstanbul'un 2008'de 248 milyar dolar olan işlem hacmi, 2012'de 358 milyar dolara yükseldi.
- ❖ Türkiye bugün, 81 farklı ülkede insani yardım ve kalkınma faaliyetleri yürütüyor.

3.2. AK PARTİ DÖNEMİ BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ SÜREÇLERİ

- ❖ Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) (2012 Temmuz-Aralık Dönem Başkanlığı)

- ❖ Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan Üçlü Süreci (2012) Türkiye-İran-Azerbaycan Üçlü Süreci (2011)
- ❖ Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı (2010-2014 Dönem Başkanlığı)
- ❖ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı (Kasım 2010-Mayıs 2011)
- ❖ Türkiye - Hırvatistan - Sırbistan Üçlü Süreci (2010)
- ❖ Türkiye - Bosna Hersek - Sırbistan Üçlü Süreci (2009)
- ❖ Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ) (2009-2010 Dönem Başkanlığı)
- ❖ Türk Konseyi (2009)
- ❖ Bölgesel İşbirliği Konseyi (BİK) (2008)
- ❖ Afganistan - Pakistan - Türkiye Üçlü Zirveleri (2007)

TABLÖLAR

TÜRKİYENİN DIŞ TİCARETİNDE İLK 10 ÜLKE 2003 – 2006 YILLARI

2003 yılı verilerine bakıldığında Türkiye'nin hem ithalat hem de ihracatta en fazla ticaret yaptığı ülke Almanya olmuştur. Toplam ticaret hacmi ise milyon dolarlarla ifade edilmektedir.

2003

İHRACAT			İTHALAT		
SIRA	Ülke	Değer Pay (%)	Ülke	Değer	Pay (%)
1	ALMANYA	7.484 15,8	ALMANYA	9.452	13,6
2	A.B.D.	3.751 7,9	İTALYA	5.471	7,9
3	İNGİLTERE	3.670 7,8	RUSYA	5.451	7,9
4	İTALYA	3.193 6,8	FEDERASYONU		
5	FRANSA	2.826 6,0	FRANSA	4.164	6,0
6	İSPANYA	1.789 3,8	İNGİLTERE	3.500	5,0
7	HOLLANDA	1.525 3,2	A.B.D.	3.495	5,0
8	RUSYA	1.367 2,9	İSVİÇRE	2.968	4,3
9	FEDERASYONU		ÇİN HALK CUMHUR.	2.610	3,8
9	İSRAİL	1.082 2,3	İSPANYA	2.003	2,9
10	YUNANİSTAN	920 1,9	JAPONYA	1.927	2,8
	LİSTE TOPLAMI	27.60758,4	LİSTE TOPLAMI	41.041	59,2
	GENEL TOPLAM	47.252100,0	GENEL TOPLAM	69.339	100,0

2004 yılı verilerine bakıldığında en fazla ticaret hacmine sahip olduğumuz Ülke gene Almanya olarak karşımıza çıkmaktadır.

2004

İHRACAT			İTHALAT		
SIRA	Ülke	Değer Pay (%)	Ülke	Değer	Pay (%)
1	ALMANYA	8.745 13,9	ALMANYA	12.515	12,8
2	İNGİLTERE	5.543 8,8	RUSYA FED.	9.028	9,3
3	ABD	4.833 7,7	İTALYA	6.865	7,0
4	İTALYA	4.627 7,3	FRANSA	6.201	6,4
5	FRANSA	3.668 5,8	ABD	4.697	4,8
6	İSPANYA	2.616 4,1	ÇHC	4.464	4,6
7	HOLLANDA	2.137 3,4	İNGİLTERE	4.317	4,4
8	RUSYA FED.	1.859 2,9	İSVİÇRE	3.404	3,5
9	İRAK	1.820 2,9	İSPANYA	3.249	3,3
10	İSRAİL	1.311 2,1	JAPONYA	2.684	2,8
	LİSTE TOPLAMI	37.15958,9	LİSTE TOPLAMI	57.424	58,9
	GENEL TOPLAM	63.120100,0	GENEL TOPLAM	97.539	100,0

2005 yılı verilerinde de gene ticaretteki en önemli payı Almanya üstlenmektedir.

2005

İHRACAT			İTHALAT		
SIRA	Ülke	Değer Pay (%)	Ülke	Değer	Pay (%)
1	ALMANYA	9.435 12,8	ALMANYA	13.572	11,6
2	İNGİLTERE	5.915 8,1	RUSYA FED.	12.817	11,0
3	İTALYA	5.601 7,6	İTALYA	7.523	6,4
4	ABD	4.877 6,6	ÇHC	6.831	5,8
5	FRANSA	3.788 5,2	FRANSA	5.870	5,0
6	İSPANYA	3.005 4,1	ABD	5.315	4,6
7	IRAK	2.695 3,7	İNGİLTERE	4.663	4,0
8	HOLLANDA	2.464 3,4	İSVİÇRE	4.050	3,5
9	RUSYA FED.	2.371 3,2	İSPANYA	3.536	3,0
10	ROMANYA	1.781 2,4	GÜNEY KORE CUMH.	3.473	3,0
	LİSTE TOPLAMI	41.93257,1	LİSTE TOPLAMI	67.650	57,9
	GENEL TOPLAM	73.476100,0	GENEL TOPLAM	116.774100,0	

2006 verilerinde de çok fazla değişiklik gözlenmiyor.

2006

İHRACAT			İTHALAT		
SIRA	Ülke	Değer Pay (%)	Ülke	Değer	Pay (%)
1	ALMANYA	9.673 11,4	RUSYA FED.	17.493	12,8
2	İNGİLTERE	6.811 8,0	ALMANYA	14.554	10,6
3	İTALYA	6.748 7,9	ÇHC	9.553	7,0
4	ABD	4.995 5,9	İTALYA	8.568	6,3
5	FRANSA	4.602 5,4	FRANSA	6.601	4,8
6	İSPANYA	3.679 4,3	ABD	5.920	4,3
7	RUSYA FED.	3.226 3,8	İRAN	5.623	4,1
8	IRAK	2.567 3,0	İNGİLTERE	5.081	3,7
9	HOLLANDA	2.536 3,0	İSVİÇRE	3.997	2,9
10	ROMANYA	2.341 2,7	İSPANYA	3.789	2,8
	LİSTE TOPLAMI	47.17855,4	LİSTE TOPLAMI	81.179	59,2
	GENEL TOPLAM	85.141100,0	GENEL TOPLAM	137.032100,0	

TÜRKİYE'NİN ORTA DOĞU ÜLKELERİ İLE DIŞ TİCARETİ

2000 YILI ORTADOĞU ÜLKELERİ DIŞ TİCARET HACMİ (MİLYON DOLAR)

Orta doğu ülkeleri ile de çok fazla bir ticaret potansiyeline sahibiz. Tablo incelendiğinde Lübnan ticaret değerlerinin çok fazla olduğu gözlenmektedir.

Ülkeler	İhracat	İthalat	Diş Tic Hacmi	Denge
Lübnan	129.265.357	22.178.051	151.443.408	107.087.306
Suriye	184.266.734	545.239.568	729.506.302	-360.972.834
İrak	829.057.535	112.601.287	941.658.822	716.456.248
İran	235.784.797	815.730.198	1.051.514.995	-579.945.401
İsrail	650.141.901	505.481.677	1.155.623.578	144.660.224
Filistin	5.621.651	152.625	5.774.276	5.469.026
Ürdün	99.533.515	27.272.557	126.806.072	72.260.958
Suudi Arabistan	386.553.767	961.682.275	1.348.236.042	-575.128.508
Kuveyt	73.419.533	161.368.394	234.787.927	-87.948.861
Bahreyn	26.564.641	31.290.932	57.855.573	-4.726.291
Katar	9.963.071	11.312.970	21.276.041	-1.349.899
B.A.E.	315.973.081	39.744.527	355.717.608	276.228.554
Umman	24.507.654	20.630	24.528.284	24.487.024
Yemen	69.104.343	758.443	69.862.786	68.345.900
Toplam	3.039.757.580	3.234.834.134	6.274.591.714	-195.076.554

2009 YILI ORTADOĞU ÜLKELERİ DIŞ TİCARET HACMİ (MİLYON DOLAR)

2009 lu yıllara bakıldığında Lübnan ile ticaret hacmimiz genişleyerek devam etmektedir.

Ülkeler	İhracat	İthalat	Dış Tic Hacmi	Dış Tic Dengesi	Oran İhracat (%)
Lübnan	686.453.665	108.800.191	795.253.856	577.653.474	531,0
Suriye	1.424.611.413	327.681.052	1.752.292.465	1.096.930.361	773,1
İrak	5.123.449.868	952.391.685	6.075.841.553	4.171.058.183	618,0
İran	2.024.724.587	3.405.896.177	5.430.620.764	-1.381.171.590	858,7
İsrail	1.528.369.783	1.070.127.688	2.598.497.471	458.242.095	235,1
Filistin	29.522.520	274.108	29.796.628	29.248.412	525,2
Ürdün	455.297.895	20.354.128	475.652.023	434.943.767	457,4
Suudi Arabistan	1.770.956.690	1.691.952.666	3.462.909.356	79.004.024	458,1
Kuveyt	211.290.685	184.219.139	395.509.824	27.071.546	287,8
Bahreyn	113.711.624	24.288.961	138.000.585	89.422.663	428,1
Katar	289.362.118	85.652.388	375.014.506	203.709.730	2904,3
B.A.E.	2.898.579.119	667.856.747	3.566.435.866	2.230.722.372	917,4
Umman	105.539.821	16.583.892	122.123.713	88.955.929	430,6
Yemen	379.496.080	310.158	379.806.238	379.185.922	549,2
Toplam	17.041.365.868	8.556.388.980	25.597.754.848	8.484.976.888	560,6

TÜRKİYE İSRAİL DIŞ TİCARET HACMI

Türkiye İsrail ticareti yıldan yıla artarak devam etmiştir. Son dönemlerde yaşanan siyasi gelişmeler üzerine duraklayan ticaret İsrail'in Türkiye'den özür dilemesi üzerine yeniden canlanmaya başlamıştır. Üç yıl aradan sonra Türkiye yeniden İsrail'de daimi büyük elçilik ofisi açmıştır.

	TC'nin İsrail'e İhracatı [A]	TC'nin Toplam İhracatı [B]	[A] / [B] %	TC'nin İsrail'den İthalatı [A]	TC'nin Toplam İthalatı [B]	[A] / [B] %
1996	254 853	23 224 465	1,10	192 627	43 626 642	0,44
1997	391 514	26 261 072	1,49	233 681	48 558 721	0,48
1998	479 507	26 973 952	1,78	282 827	45 921 392	0,62
1999	585 239	26 587 225	2,20	298 257	40 671 272	0,73
2000	650 142	27 774 906	2,34	505 482	54 502 821	0,93
2001	805 218	31 334 216	2,57	529 489	41 399 083	1,28
2002	861 434	36 059 089	2,39	544 467	51 553 797	1,06
2003	1 082 998	47 252 836	2,29	459 488	69 339 692	0,66
2004	1 315 292	63 167 153	2,08	714 143	97 539 766	0,73
2005	1 466 913	73 476 408	2,00	804 691	116 774 151	0,69
2006	1 529 158	85 534 676	1,79	782 149	139 576 174	0,56
2007	1 658 195	107 271 750	1,55	1 081 743	170 062 715	0,64
2008	1 935 235	132 027 196	1,47	1 447 919	201 963 574	0,72
2009	1 522 436	102 142 613	1,49	1 074 727	140 928 421	0,76
2010	2 080 148	113 883 219	1,83	1 359 639	185 544 332	0,73
2011	2 391 148	134 906 869	1,77	2 057 314	240 841 676	0,85
2012	2 329 531	152 461 737	1,53	1 710 401	236 545 141	0,72
2013	2 649 663	151 802 637	1,75	2 417 955	251 661 250	0,96
2014*	1 352 420	67 391 318	2,01	1 247 983	99 004 703	1,26

SONUÇ

Ak partinin tek başına iktidar da yapmış olduğu dış ilişkiler ve dış ticareti anlatmış olduğum çalışmamda özellikle dönemin sorunları, başlıca konular, dış ticarete yön veren dış işleri bakanlarını anlatmaya çalıştım.

Ak partinin tek başına iktidara gelmesi iç piyasayı canlandırmış ve bunun sonucunda da iç piyasa fazlası ürünler artık dış piyasalarda yer bulmaya başlamıştır. Doğu ülkeleri ile yapılan ticaret göstermiştir ki Türkiye Avrupa bağımlı değildir. Özellikle son dönemde de yaşanan Irak petrolünün Türkiye üzerinden satılması ve Irak petrol gelirlerinin Türkiye Halk Bankasında tutulması Türkiye'nin önemini daha da artırmıştır.

AK Parti döneminde, Türk dış politikasının temel ilkelerden sapmadan çok boyutlu bir seyir izlemesinde, önemli bir rol oynamıştır. Türkiye'nin AK Parti döneminde çok boyutlu ve çok kulvarlı bir dış politika izlemesinde, AK Parti'nin Turgut Özal döneminde baskın olan neo-liberal ekonomik anlayışı dengeleyen unsurları aktif hale getirmesi ile gerçekleştirmiştir.

2012 yılında uygulamaya konulan “Yeni Teşvik Sistemi” ile bölgesel gelişme politikaları belirlenmiş, bu politikalar dahilinde bölgelere yenilikçi, rekabet edebilen ve yüksek katma değer yaratabilen sektörlerin kurulması amaçlanmıştır.⁸⁴ Bu kapsamda, ihracat miktarının yükseltilmesi için yatırımlara uygun koşullar oluşturmalı, verimli işgücü politikalarının geliştirilmesi hedeflenmeli ve meslek eğitimi reformları sayesinde nitelikli işgücü artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Avrupa Komisyonu İlerleme Raporu www.abgs.gov.tr/files/strateji/2012_ilerleme_raporu.pdf (01 Ekim 2015)
- DAGI Zeynep, "Ortadoğu Perspektifinden Türkiye'nin Avrupa Entegrasyonu: Ötekileştirme Aşılıyor mu?", (Der) Zeynep Dagi, *Dogudan Batiya Dış Politika AK Partili Yillar*, Orion Yayınevi, 2006
- DAVUTOĞLU, Ahmet, *Stratejik Derinlik*, 21. Basım, Kure Yayınları, Ocak 2007
- Financial Times
- <http://www.abdullahgul.gen.tr/>
- <http://akademikperspektif.com/>
- <http://www.akparti.org.tr/>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Babacan
- <http://www.yasaryakis.com.tr/>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Davutoglu
- <http://www.mevlutcavusoglu.net/>
- <http://www.mfa.gov.tr/>
- İNAT, Kemal, DURAN, Burhanettin, "AKP Dış Politikası: Teori Ve Uygulama", (Der) Zeynep Dagi, *Dogudan Batiya Dış Politika AK Partili Yillar*, Orion Yayınevi, 2006.
- İngiliz The Guardian Gazetesi
- İTO (2010) Türkiye Ekonomisi Araştırmaları: Makro Ekonomik Göstergeler IV. (İTO Yayınları, İstanbul)
- KONGAR, Emre, 21. Yüzyılda Türkiye, 39. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul, Ocak 2007.
- OGUZLU, Tarık, "Türk Dış Politikasında Normalleşme: Bölgesel ve Küresel Bir Analiz", (Der) Zeynep Dagi, *Dogudan Batiya Dış Politika AK Partili Yillar*, Orion Yayınevi, 2006.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı, www.ekonomi.gov.tr
- T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, www.gtb.gov.tr
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, www.kalkinma.gov.tr
- T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, www.ubak.gov.tr
- TÜSİAD (2012) Türkiye'de Dış Ticaret Lojistik Süreçleri: Maliyet ve Rekabet Unsurları (TÜSİAD Yayınları, İstanbul)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Davut GÖZKAYA
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Nevşehir, 05.06.1985
Tel : 533 969 07 56
E-Posta : dgozkaya@gmail.com
Yazışma Adresi : Çat Kasabası/NEVŞEHİR

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Anadolu Üniversitesi	
4	İktisat Fakültesi	2012

